

Del llit a la trinxera: les malaltes s'organitzen (i obtenen justícia!)

Alex Tisminetzky i Homera Rosetti

Fa uns dies es va fer pública una sentència justa. El TSJC va ratificar la incapacitat total de la Natividad Gómez -la Naty-, la combativa companya que va acampar l'octubre del 2015 davant l'Institut Català d'Avaluacions Mèdiques (ICAM) sota una pancarta que deia: "Em voleu veure morta, doncs ara viuré aquí". La seva lluita per la pensió que li corresponia després de patir greus problemes de salut va representar el tret de sortida per una lluita més àmplia en el marc de la PAICAM, la Plataforma de persones Afectades per l'ICAM. Ni els intents de criminalització, ni les penúries econòmiques, ni els malestars físics i anímics, ni el llarg *via crucis* judicial la van aturar.

Una història de lluita al carrer i als jutjats

El cas de la Naty no és ni un fet aïllat, ni tampoc ho ha de ser la seva victòria. És un cas més que demostra on ens porta la judicialització de la malaltia. **Les administracions apliquen un doble càstig a les persones malaltes:** primer, els deneguen sistemàticament pensions i apliquen altes mèdiques injustes per, després, obligar-les a iniciar processos judicials llargs i costosos per reivindicar els seus drets, que empitjoren encara més la seva salut. Una veritable bomba de rellotgeria que necessita de potents xarxes de suport mutu i teixit social combatiu.

La sentència representa un cop als criteris injustos a l'hora de donar baixes mèdiques i pensions per malaltia

La PAICAM neix precisament per organitzar el malestar d'un col·lectiu que ha patit amb especial acarnissament les polítiques de retallades dels darrers anys: les persones malaltes. La Naty, sense buscar-ho, es va convertir el 2015 en un símbol contra els criteris restrictius de l'Institut Català d'Avaluacions Mèdiques (ICAM) a l'hora de donar baixes laborals. Una realitat que afecta a moltíssimes persones i posa les seves vides al límit. L'ICAM, que depèn de la Generalitat, li va donar l'alta tot i els problemes de salut derivats d'un infart —i, posteriorment, un ictus— que li impedièren desenvolupar la seva feina en una empresa de telecomunicacions, després de 18 mesos de baixa. Ara, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) ha donat la raó una vegada més a la Naty, al desestimar el recurs presentat per l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS), que opera a Catalunya a través de l'ICAM.

Aquesta sentència no va únicament sobre la Naty. És una sentència que representa un cop als criteris injustos i economicistes a l'hora de donar baixes mèdiques i pensions per malaltia. És una sentència que demostra que s'han de reivindicar els drets (també als Tribunals) perquè de vegades obtenim justícia. **I és una sentència que, sobre tot, ens ensenya que la unió fa la força.** Perquè sense la lluita col·lectiva i el suport mutu que va generar el cas de la Naty possiblement no s'hagués arribat fins a aquí. O almenys el camí hagués estat molt més solitari i dolorós.

Una sentència que impugna l'actuació de l'INSS

El judici d'invalidesa de la Naty al Jutjat Social 17 de Barcelona va comptar amb molts aspectes poc habituals, i que el van convertir en un litigi especialment «peculiar». Per una banda, la veïna de Bellvitge va comptar amb el suport de moltes persones que es van concentrar amb pancartes i crits

de suport a la Ciutat de la Justícia, i que contrasta la soledat amb la que passen aquest tràngol tantes persones. Per l'altre, les al·legacions de l'advocat de l'INSS no es van centrar en si la treballadora podia o no fer la seva feina de Comptable (l'objecte de litigi), sinó que es va portar a terme una extensa explicació de la seva participació en moviments socials, la seva acampada davant l'ICAM, la capacitat d'estar a les xarxes socials, i en definitiva de «comandar» un moviment social contra les altes injustes. En conclusió, segons les conclusions de l'advocat de l'INSS, **el fet de que la Naty hagués lluitat contra la injustícia demostrava que l'alta mèdica era correcta**, i les seves proves inculpatòries no eren mèdiques, sinó tuits, cartells i manifestos. L'INSS, amb la seva rancúnia contra qui assenyalaria les seves vergonyes, va polititzar el judici.

Per contra, des de la defensa jurídica del Col·lectiu Ronda de la treballadora, es van aportar informes dels especialistes de la sanitat pública, el peritatge d'un Neuròleg especialista que va ratificar les greus i cròniques patologies, un Tècnic en Prevenció que va explicar en que consisteix la feina de Comptable, i fins i tot el testimoni del seu antic cap laboral, qui va explicar detalladament que durant anys la Naty va poder fer la seva feina perfectament, però a partir de patir l'ictus, malgrat els seus enormes esforços, li va ser impossible.

La sentència del Jutjat Social 17 del 10 de maig de 2017 determina de forma clara i radical que la Naty no pot dur a terme la seva feina habitual de Comptable. Tots, menys l'ICAM i l'INSS, van veure que li era materialment impossible fer la seva feina. La lectura de la sentència no deixa cap dubte de que les al·legacions de l'INSS no van convèncer al jutge: *«el hecho de que la demandante pueda estar liderando una plataforma de protesta contra el ICAM y que pueda mostrarse activa en las redes sociales, no tiene nada que ver con las facultades mentales necesarias para poder ejercer su profesión, por lo que la alegación del INSS en este sentido debe ser rechazada sin necesidad de mayores argumentos»*. **Una impugnació radical, en un àmbit tant poc revolucionari com els jutjats.**

Però l'INSS no va acceptar tampoc les argumentacions del Jutjat Social 17, i va recórrer en suplicació, donant lloc a una nova sentència, ara del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC), del passat 6 de juny de 2018. Novament, tres magistrats de l'alt tribunal tornen a desestimar totes les al·legacions de l'INSS, i reiteren que de la simple lectura dels informes mèdics es conclou que és impossible que pugui fer la seva feina de Comptable.

Finalment, amb la sentència ferma del TSJC, ningú podrà discutir que la Naty patia, ja quan va passar per l'ICAM la primera vegada, unes patologies que li impediien dur a terme la seva feina. I és Cosa Jutjada irrefutable que les altes de l'ICAM van ser injustes, terriblement injustes.

El conveni economicista es renova durant el 155

En el centre de la polèmica hi ha el Conveni entre l'INSS, administració estatal, i l'ICAM, administració autonòmica catalana. Catalunya és la única Comunitat Autònoma que compta amb les competències de Tribunal Mèdic (tasca que assumeix l'INSS a la resta de l'Estat) i es va acordar, des de l'administració central, que «s'incentivaria» la «racionalitat» de l'administració catalana, **donant més diners quantes més altes donés i menys invalideses acceptés**. Després d'anys d'aplicació d'aquests acords de «racionalitat» i «control» de les Incapacitats Temporals, les comarques de Barcelona compten amb la durada mitja de la baixa (25 dies anuals) que és la meitat de la de l'Estat (42 dies anuals), i molt menor que València (55 dies) o Andalusia (55 dies), per exemple.

Un Conveni vergonyós, que les representants de l'ICAM sempre han negat per activa i per passiva, però que sorprenentment va ser reconegut per l'antic Conseller Comín en seu parlamentària. El

passat 15 de desembre de 2016, davant el Parlament, va declarar que el nou Conveni de l'ICAM amb l'INSS que estaven negociant no comptaria amb les clàusules economicistes per donar altes que tenia fins ara, argumentant literalment que «no toca que als metges se'ls exigeixi per conveni donar menys altes o més curtes».

El nou Conveni continua amb els mateixos criteris economicistes del control de les baixes.

Però el Conseller Comín no va tenir temps de fer realitat la seva promesa. La situació política va donar l'oportunitat per a la renovació del polèmic Conveni al febrer de 2018, en plena aplicació de l'article 155, i amb el Conseller Comín exiliat i el govern autonòmic sota control estatal. Signat per l'Estat per part de l'Estat, i per l'Estat també per la part autonòmica, el nou Conveni serà aplicable del 2017 al 2020, i continua amb els mateixos i idèntics criteris economicistes del control de les baixes.

Malalties silenciades, patriarcat i capitalisme

La Naty, acampant davant de l'ICAM, va donar un exemple de lluita que no oblidarem. Dona, malalta, qüestionada pel seu diagnòstic i finalment ignorada per l'administració, no va acceptar la injustícia que vivia i va decidir plantar cara. Com ella moltes altres persones, i especialment dones, es van veure interpel·lades per aquesta lluitadora. Moltes d'elles afectades per les Síndromes de Sensibilització Central (Fibromiàlgia, Síndrome de Fatiga Crònica, Sensibilitat Química Múltiple o Electrohipersensibilitat), aquestes malalties de les quals tothom en parla, però ningú no les veu. Començant pels metges i les administracions, tot i que són altament invalidants. **Potser té alguna cosa a veure que la majoria d'afectades són dones**, que els símptomes no són visibles i són fàcils de silenciar, **o que no són malalties rendibles per a la indústria farmacèutica** -perquè no es curen amb una "pastilleta"-, i molt menys per a les administracions, amb el suport mèdic i econòmic que representaria el seu reconeixement. La Clara Valverde, abans infermera i ara cyberactivista de la Lliga SFC (Síndrome de Fatiga Crònica), ens ho podria explicar millor; però està al llit, molt malalta.

Les dones, pobres i persones malaltes no tenim més remei que preparar-nos per al combat

La negació de determinades malalties i els menyspreu per part de les administracions de les persones que han deixat de ser productives per esdevenir una càrrega ens parla del món en que vivim. El mateix que permet que immigrants siguin empassats pel mar o que es produeixin impunement violacions en "manada". **És la combinació perfecte entre patriarcat i capitalisme**, on les dones, pobres i persones malaltes -i si ets les tres coses, al tanto!—no tenen o tenim més remei que preparar-nos per al combat com va fer la Naty. I si és en bona companyia, millor.

Avui, aquesta sentència ens demostra que és possible obrir escletxes, obrir camí per a tantes altres persones que es troben i es trobaran en situacions similars. Escletxes al carrer i als Tribunals, que sovint van de la mà. L'ICAM va intentar criminalitzar i castigar a qui defensava els seus drets i ha perdut. El futur és per a les que no es rendeixen. Felicitats, Naty.

Alex Tisminetzky és advocat del Col·lectiu Ronda i Homera Rosetti és periodista i activista